



Lapis András szobrászművészhez

— Legutóbbi alkotása — ha jól tudom, eddig a hatodik — a Merengő című szobor, melyet a szegedi KÖJAI-székház átriumában állítottak föl. Eddig elsősorban kisplasztikáit és érmeit ismerték, az utóbbi időben viszont szobrokkal jelentkeztek. Stílus-, vagy korszakváltás?

— Erről szó sincs. Ha fogalmazhatok így: lassan érő szobrász vagyok. Véleményem szerint ez egy természetes folyamat, hiszen először kisebb méretű alkotások elkészítése kell ahhoz, hogy megismerjük az anyagot, azt a lehetőséget, melyet ki lehet belőle hozni. Ezeket és ezekben a művekben alakíthatók ki legkönnyebben a sajátos stílusjegyek, az egyéniségnek leginkább megfelelő műfaji sajátosságok. Az utóbbi években „nőttem fel” a szobrokhoz. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy abbahagytam volna a kisplasztikák és érmék készítését. Nekünk, képzőművészeknek, szerencsénk is volt, hogy Novák István építészben olyan partnerre leltünk, aki építészeti munkáinak már kezdeti stádiumában gondolt az esetleges képzőművészeti alkotásokra, így a szegedi alkotóknak lehetőségük van a kibontakozásra, biztosítható az épület és az esetleges műalkotás összhangja. Ennek a kapcsolatnak az elmélyítésén, szorosabbra fűzésén munkálkodunk, mivel a képző- és építőművészek együttműködésének továbbfejlesztése mindkét területen dolgozók közös ügye. Végül soron valamennyi szegedi — és Szegeden megforduló turista vagy látogató — esztétikai élményét befolyásoló úgról van szó. Ide tartozónak ítélem azt az újszerű kezdeményezést, melyet a városi tanács illetékesi teremtek azzal, hogy szoborparkot alakítanak ki a Tömörkényi gimnázium és az árvízi emlékmű között. Ezzel a városban élő és dolgozó szobrászoknak lehetőséget teremtetek az egyéni kibontakozásra. Szeged lakosainak pedig olyan új élményt jelent majd, hogy az eddig megszokott emlékművek és portrék helyett más jellegű szobrokban is gyönyörködhetnek.

— A Bartók Béla Művelődési Központ képzőművészeti körét vezeti, a Képzőművészeti Szövetség területi titkárhelyettese, gyárak-

ban, szocialista brigádoknál tart előadást a képzőművészetről. Nem jelent ez túl nagy megterhelést?

— Mindezen elfoglaltságok, megítélésük szerint, hozzátartoznak bármely művész életéhez. Találkozások emberekkel, a velük való beszélgetések, az általuk felvetett kérdések, mind-mind olyan dolgok, melyek valahol nyomot hagynak bennem, valamely alkotásomban közvetlenül, vagy áttételesen jelentkeznek. A közéletben való aktivitás — a szó betű szerinti és nem értelmében — nemcsak természetes, hanem szükségszerű is. Nem vagyok az a fajta művész, aki műtermében éli le az életét, aranyhal módjára, hermetikusan elzárva a mindennapi élet problémáitól, aktualitásaitól. Kíváncsi vagyok az emberek véleményére a minden napokról, s nem utolsósorban érdekelnek a műveimről kialakult „lakkozatlan” vélemények is. Természetesen veszem, hogy feladataim közé tartozik a Csongrád és Békés megyében dolgozó művész kollégák, barátok érdekében való tevékenykedés. A harmadik dolog, a fiatalok tanítása és nevelése, pedig belső kényszer, melynek engedni kell. Jelenős, színvonalas „gárdával” dolgozunk a képzőművészeti körben, s munkám eredményét jelzi, hogy nem egy tanítványom már végzett, vagy most végzős az Iparművészeti, Képzőművészeti Főiskolán.

— Jelenlegi munkái, jövőbeli tervei?

— A szoborparkban kiállítandó Kalap alatt című szobromon dolgozom, s van néhány szobortervem, de ezekről még korai nyilatkozni. Szegeden most van siker és kereslete a vert érméknek; néhány érmém elkészült, s éppen az elmúlt hetekben sikerült megoldani a helyi gyártást, így a nem is távoli jövőben megjelennek az első. Szegeden készült vert érmék. Kisplasztikákon, plaketteken is dolgozom, tehát nem lettem hűtlen korábbi profilomhoz sem. A megyei tanács eddigi segítségével a kéző- és építőművészek nagyobb mértékű együttműködésére van szükség ahhoz, hogy Szeged valóban a szobrok városa legyen, hisz ez valamennyiünk számára új alkotási lehetőségeket teremtene.

Balogh József

Tévéjavítás — „mélyhűtéssel”

Rádió- és televíziókészülék-szerelők, valamint egyéb elektronikus berendezések javító szakemberei számára kitűnő hibakereső spray gyártását kezdték meg a Szegedi Medikémia Ipari Szövetkezetben. A módszer a leggyakrabban jelentkező érintkezési hibák felderítésére alkalmas: a készüléket a feltételezett hibaforrásnál befújják az önkiszóró flakonból kiáramló vegyszerrel, amely az egész területet minusz 50 Celsius-fokra lehűti. A „mélyhűtés” eredményeként a korábban működés közben felmelegedett alkatrészek gyorsan lehűlnek, a hideg hatására összehúzódnak, így megváltoznak az áramvezetési feltételek, ami egyben a hiba helyére vezet a hozzáértő szakembert.

Hasonló önkiszóró spray nemrég újodásáigként külföldről került az országba importárként. Csaknem egy időben a szövetkezet vegyszerei olyan módszert dolgoz-

tak ki, amely szerint kevesebb importanyag felhasználásával is előállíthatnak hasonlóan hatékony vegyszert. Ez jól bevált és a terv szerint évente 50 ezer flakonnal gyártanak belőle. Ezzel évi kétfélmillió forint értékű konvertibilis valutát takarítanak meg a népgazdaságnak.

Együttműködés

Az Állami Biztosító ezen-től anyagilag támogatja azokat a kutatásokat és akcióprogramokat, melyek az emberi életre napjainkban leginkább veszélyt jelentő szív- és érrendszeri megbetegedések visszaszorítását, az egészséges új nemzedék világra segítését tűzték célul. Az erről szóló együttműködési megállapodást az Állami Biztosító képviselői pénteken írták alá az Or-

Terhes Sándor—Nagy István:

Lófejűek, pöfögők a vaspályán

Szerelvények a száz éve indult szegedi lóvasút történetéből

5.

A menetidjairól és a meneterről is tájékoztatót a korabeli újság:

„... följegyezzük, hogy a lóvasúti menetdíj 10 krajczár tesz egy személy után minden vonaton, és csupán a két vasúti állomás közötti egész vonalon fizetendő 15 krajczár... circa 100 vonat fog naponta közlekedni reggel 5 óra 20 perc, illetve 5 óra 30 perctől kezdve mindkét irányban közlekednek a kocsijai 18—30 percig terjedő időközökben.”

1884. július 1-én — kedden — megindult a lóvasúti forgalom Szegeden. A nem éppen olcsó tarifa ellenére júliusban 16 ezer 158 menetjegyet, 2 ezer 830 bérletjegyet adtak el. Az első hónapban — a Krausz és Társaság által gyártott — Pálffy és Kállai nevű, 60 löerő teljesítményű gőzmozdonyok 5100 métermázsra terhet szállítottak. Rövid időre érdekes betekinteni a Szegedi Napló július 2-i számába. Itt olvasható a tudósításban kapunk színes képet a nagy érdeklődéssel várt eseményről:

„A lóvasút első napja. Ma reggel 5 órakor indult ki a lóvasút első rendes útjára. Mellyel állandó közlekedést megnyitotta. A korai órákban zajtalanul robogott végig a fővonalon az első kocsi. Az arany sipkás konduktornak nem sok dolga akadt...”

Vigan csilingelt a kocsival egykedvűen koczgó lócsengettyűje. A jelző sip is megszólalt vigyázatra intve az embereket. A nagyvárosias hangokat a csengettyű lármáját, a kocsi vaskerekeinek zörgését és a jelzősip messzehangzó sipítását kellően respektálta is a közönség... Delfelé... kíváncsiak sokasága lepte el a beltéri vonal mentét, várták a kocsit az utcák sarkán, s a jelző-sip hangjára gyerekek-csapatok szaladtak elő a házakból, ujjongó lelkesedéssel, ugrálással fogadva az elrobogó kocsit, melynek mindegyre több „utazója” akadt.

Terhesek szűrővizsgálata

Bevezették Komárom megyében a terhesek alfa-foetoprotein szűrővizsgálatát. Ezzel, és a már eddig is gyakorolt két másik vizsgálati módszerrel az orvosok nagy valószínűséggel korán meg tudják állapítani, hogy az anyaméhben levő magzat károsodott-e. Olyan fejlődési rendellenességeket képesek a terheshez 16—18. hetében felfedezni, mint például a nyitott gerinc. A diagnosztikai vizsgálatot a tatabá-

A legszebb képek azonban a vonal irányában fekvő házak ablakiban voltak láthatók, különösen reggel. Szép női arcok kandikáltak elő mosolylyal üdvözölve a nagyvárosi kocsit. A friss reggeli szél pedig a nyitott ablakon vígan játszott a habfehér pongyola fodraival. Az érdeklődés, mely a lóvasút iránt az első napon megnyilvánult, úgy tűnt föl, mint első szála annak az élénk forgalomnak, mely a vonal útjain idővel össze fog futni. A tegnap megjelent műtan-rendőri bejárásnál észlelt közlekedési nehézségek ma is sűrűn előfordultak. A kocsik kerekai nem egészen a sínnek nagyságához mérve, miáltal gyakran kisiklás történik, de ez legkevésbé sem veszélyes. A kocsit néhány perc múlva visszaállítják a vágányra és tovább haladhat. Ezen hiányon rövid idő alatt segítséget tesz. A kerekék megfellelőekkel cseréltetnek ki, de addig is, míg ez megtörténik, nagyobb óvatosság, és csendesebb hajtás által igyekeznek a kellemetlenségnek elejét venni.”

Bizony a gyakori kisiklások egyre kellemetlenebbek voltak, olyannyira, hogy — alig több, mint egyheti üzemelés után — a helyi sajtó nem rejtette véka alá kemény bírálatát: „A lóvasúton sok a kisiklás. Így veszélyben forog a tramvaj népszerűsége, melyet tulajdonképpen most kellene megállapítani...”

A társaság gyorsan intézkedett: a személynélküli kocsik kerekait fokozatosan kicserélték. A lóvasút — a kezdeti kisebb fennakadásoktól, nehézségektől eltekintve — Szeged hétköznapi, hetetlen szolgáltatása lett. Dorozsmára, sőt Szatymazra is átkerült a lóvasútláz, mindkét település azt szertevelte volna, hogy lóvasúti pálya kösse össze a városokat. Dorozsma a fürdőjeig, Szatymaz a szőlőbirtokokhoz kívánt vágányt építtetni. Ezekből a gazdaságossági szempontokat, realitásokat

nélkülöző javaslatokból, tervekből nem lett semmi, sőt a villamosításig Szegeden sem bővült a közúti vaspálya 10,8 kilométeres hálózata.

A részvényesek 1885. február 1-én Budapesten tartották meg első közgyűlésüket. Itt határoztak a cég nevééről, és itt fogadták el az alapszabályt. A cég neve Szegedi Közúti Vaspálya Részvénytársaság lett, és így nyert cégbejegyzést a szegedi királyi törvényszéknél a kereskedelmi társaságok jegyzéke első kötetének 186. lapján, 1885. március 26-án. Az alapszabály tanúsága szerint a vállalat tartama ötven év, részvénytőkéje 450 ezer forint volt. A részvénytőké 4500 darab bemutatóra szóló, egyenként száz forint névértékű, ténylegesen befizetett részvényre osztották fel. A részvények felére elővásárlási jog illette meg az addigi részvényeseket. Tíz részvény tulajdonosa jelentett egy szavazatot a közgyűlésen. Szavazati jogukat a részvényesek személyesen vagy meghatalmazottjaik által gyakorolhatták. A tisztségviselőket, bizottságokat egy évre választották, újraválasztásukra, tisztújításra az évenkénti összehívandó közgyűlésen kerülhetett sor. A részvénytőke után évi 5 százalékos

kamat biztosítást terveztek. Az akkor szokásosnál magasabb kamatfizetés csupán dédelgetett álom maradt. Egy 1890. április 13-án kelt, a városi tanácsnak küldött levél valóságos panaszárdatot tartalmaz, és így összegzi az elmúlt időszak pénzügyi eredményeit:

„A helyzet komolyságának legszomorúbb jele s ez jellemzi tarthatatlanságát is, hogy a helybeli lóvasút megalapítói, illetve részvényesei közel hét év óta befektetett tekintélyes tőkájuknak a legkisebb anyagi hasznát sem látják, sőt ismételve kénytelenek voltak a vállalatot újabb pótbefizetésekkel és subvenciókkel felfüggeszteni, ha csak nem akarták a forgalom rendszerezését és a szerződésbeli köteleességek teljesítését veszélyeztetni. Az eddigi üzleti eredménytelenség okai elsősorban városunk kedvezőtlen gazdasági viszonyaiban, a kereskedelem, és ipar pangásában... keresendők... Mindezek mellett még azt sem szabad elfelejtünk, hogy helybeli közeli időben beálló javulását sem igen remélhetjük...”

Hogy tiszta képet kapjunk a részvénytársaság anyagi helyzetéről, tudni kell, hogy az 1884-es csomak, és az 1885-ös teljes év bevételeinek és kiadásainak egyenlege 5508 forint többet volt; és bár az ezt követő évtizedben végig aktívumot mutatott, ezt az összeget csak 1895-ben érte el, illetve haladta meg, 1891-ben a „főlöslég” 58 forint, 1892-ben csupán 42 forint volt.

(Folytatjuk.)

Műsorajánlat

Hol élt — ha élt —, mielőtt elvándorolt volna a legendák világába? Hogyan lehetett olyan erős a szája, hogy Csanádpalotán, Mindszenten, Mákón is mondják bűvös igéit? A Teknyőkaparó mesehős lett, néprajzosnak kutatni való figura, a Dél-Alföldön. Polner Zoltának, a Csongrád megyei Hírlap rovatvezetőjének Teknyőkaparó című díjnyertes filmjét sokan ismerhetik. Július 2-án, hétfőn, a Petőfi, körülbelül 22 óra 10 perckor hallható a téma rádiós földolgozása Várkonyi Balázs riportertől és Polner Zoltántól.

Másnap, július 3-án a tévé 1-es csatornáján tudósításokkal, riportokkal, hírekkel jelentkezik 18 óra 20 perces kezdetű a Dél-alföldi krónika.

Július 4-én, szombaton, a 2-es 20 óra 30 perckor látható közvetítés Szegedről, a Duna-menti folklórfesztiválról. Ezen a napon a rádió Petőfi-adóján délelőtt fél 10-kor a Válaszolunk hallgatóinknak című műsorban egyebek mellett a kiskun-dorozsmai bolt bezárásának okait firtató kérdésre is válaszolnak. A Kossuthon 15 óra 5 perckor kezdődő Kóruspódiumon a Szegedi Egyetemi Enekkar „Jép fel” Szécsi József vezényletével.

Ma, szombaton a Volán Napos úti pályáján a vállalat szakszervezete hetének keretében egész napos szórakoztató programokat tartanak. A főnőttek hallgathatják a Blaskó-dixielandot, Szuhay Balázs és Verebely Iván paródiáit, Orbán Vendelt és népi zenekarát, Osztvald Marika és Straub Dezső operettegyvelegét, láthatják a Centrum Áruház divat-, a Volán társastánc-klub táncbemutatóját. A gyerekek rajzfilmeket, valamint az E. T.-t és egy Latabár-filmet tekinthetnek meg, sárkányt készíthetnek, agyagot tanulhatnak. A Volán-programja délelőtt 10 órakor kezdődik.

Az Ifjúsági Házban ma, szombaton 17 óráig ismét a fiatalok rendelkezésére áll kintünetes birtokosa, Szegedi Horváth András videoszűrja. Július 1-én, vasárnap ugyanitt a gyerekek mese-matinéján a 101 kiskutya



Georges Athanasziades, svájci orgonaművész

című színes, amerikai filmet vetítik, délelőtt 10 óráig.

A vasutas-fúvószenekarok bemutató hangversenyét rendezik meg vasárnap a Vasutasok Szakszervezete Szegedi területi bizottsága és a Petőfi Sándor művelődési ház. A műsoron, amely délelőtt fél 11-kor kezdődik a Széchenyi téren, a házilag szegedi zenekaron kívül bekéscsabaj, kiskunhalasi együttesek szerepelnek. Megnyitót mond Papp Györgyné, a városi tanács-előadója. Rossz idő esetén a hangversenyt a MÁV Petőfi Sándor művelődési házban tartják meg.

Július 2-án hétfőn este 8 óráig Georges Athanasziades orgonaejste hallható a dóm-ban. A svájci orgonaművész muzsikussaládból származik, 1929-ben született. Teológiát és német irodalmat tanult a heidelbergi és a freiburgi egyetemen, majd Lausanne-ban végzte főiskolai zenei tanulmányait. A Saint Maurice apátság kanonoka, a bazilika orgonistája. Több francia és svájci kintünetes birtokosa. Szegedi hangversenyén Bach-, Liszt-, Brahms-, Dupré-műveket, valamint saját szerzeményét adja elő.